

DON MARIJAN KELAVA

Marijan je rođen 13. kolovoza 1870. u Vojkovićima, župa Roško Polje, od oca Ivana i majke Mare¹ r. Šuta zvana Gačić. Roditelji su se kasnije preselili u Bukovicu. Tu je Marijan kod župnika fra Petra Kordića naučio čitati i pisati. Kad je fra Petar bio premještan u župu Gradniće, prešao je k njemu i Marijan, koji je kod njega završio pučku školu 1885. Godine 1886. fra Petar ga je poslao u Travnik u sjemenište, gdje je maturirao 1894.² Bogoslovne je nauke pohađao u Sarajevu. Zaredio ga je nadbiskup vrhbosanski Josip Stadler, 29. lipnja 1897.,³ a studij je završio 30. lipnja 1898. On je bio prvi svjetovni svećenik mostarsko-duvanjske biskupije, koji se zaredio nakon uspostave redovite hijerarhije u BiH, 1881. godine.

U kolovozu 1898. biskup ga je Buconjić poslao k župniku fra Blagi Babiću u Konjic da bude duhovni pomoćnik u župi, gdje je bio vjeroučitelj u mjesnoj osnovnoj školi. U svibnju 1899. imenovan je prvim župnikom tek novoosnovane župe Marijina uznesenja u Nevesinju. Za njegova službovanja sagrađena je župna crkva i osnovana Hrvatska seljačka zadruga, prva takve vrste u Hercegovini. O neimaštini u Nevesinju pričao bi ovu: "Moj brate, koliko sam puta kao župnik u Nevesinju sjeo za stol da objedujem, a ono nema ništa drugo nego komad suhe ječmenice i šaka suhog sira 'torotana' i vode. Pa ja pritisni sir kruhom, a ono ni kruh mari za sirom, ni sir za kruhom, ko oboje suho ko poprženo, i ne prijanja jedno za drugo. Pa nekako sakupi u šaku, zaspri u usta, prožvakaj, progutaj nekako sa silom, pa onda iz čaše spušći vodu niz grlo ko u mlinici niza žlib, pa eto tako."⁴ U lipnju 1908. bio je premješten u župu Studence kod Ljubuškoga, gdje je započeo sve od početka. Odmah se dao na posao oko gradnje privremene kuće, koja je pokrivena pred Božić iste godine, a u svibnju 1909. preselio je u novi župni stan na kat.⁵

Godine 1919., nakon smrti don Lazara Lazarevića, postao je generalni vikar i biskupski konzultor⁶ te preselio u Mostar. Stanovao je u kući časnih sestara odmah uz njihov samostan, gdje je u kapelici samostana služio svakodnevno sv. Misu. Radio je na ordinarijatu. O njemu piše biskup Mišić da je bio "revnostan, u životu krepostan".⁷ Don Marijan nije bio osobitih sposobnosti. Vjerojatno nije ni razumio svu problematiku oko župa u Hercegovini 1923. godine, pa je tako i mogao supotpisati s biskupom fra Alojzijem Mišićem molbu Svetoj Stolici da se franjevcima vrate župe koje su najvišim auktoritetom bile određene dijecezanskom kleru još 1899. Onima koji su donosili spise na ordinarijat, odgovarao bi: "Čekaj poslije podne dok dođe perit" (= stručnjak), misleći na dr. Petra Čulu, koji je od 1926. također radio u biskupskoj kuriji. Tu je službu don Marijan obnašao do svoje smrti.

Pričao je don Ilija Tomas ovu zgodu: Jednom ja poslao jednoga mladoženju na biskupat radi oprosta od ženidbenih oglasa. Kad mu je donio dopis, pita ga don Ilija: "Ko ti je ovo pisao?" Mladoženja će: "Jedan podebeo, postariji, ćelavi svećenik. Kad je pisao na mašinu, vidi se da joj nije vješt: dugo gleda, dok nađe slovo, koje treba udariti; i onda opet gleda je li slovo ostalo na papiru."⁸

Umro je naglom smrću, od srčane kapi, u svom stanu u Mostaru, 25. ožujka, na Blagovijest, 1934. oko 9 sati navečer.⁹ Na vrijeme mu je podijelio sakramente umirućih don Petar Leventić, ondašnji prefekt Napretkova konvikta u Mostaru, koji se slučajno tu našao. Na sprovodu su bili gotovo svi dijecezanski svećenici, mnogo franjevac, sestara franjevaka i sestara milosrdnica, pravoslavni mostarski vladika i brojni vjernici. Sprovod je vodio biskup Mišić. Od njega su se

---

¹A. Mišić, *Kronika*, I, str. 79.

²*Travnički jubilej*, str. 70., br. 25.

³*Bogoslovija*, str. 464.

⁴J. ZOVKO, *Uspomene*, I., str. 390.

⁵T. VUKŠIĆ, *Don Marijan Kelava*, u: *Povezanost* (Studenci), 6/1999., str. 21-22.

⁶*Almanah*, str. 160.

⁷A. Mišić, *Kronika*, str. 79.

⁸J. ZOVKO, *Uspomene*, I., str. 391.

⁹M. ZOVKO to navodi u svojoj kronici objavljenoj, u: I. PULJIĆ i P. RAGUŽ, *Stolac u povijesti i kulturi Hrvata, Zagreb-Stolac*, 1999., str. 273.

oprostili kolege s ordinarijata dr. Petar Čule i fra Boris Ilovača. Don Marijan je pokopan u vlastitom grobu na groblju Šoinovac u Mostaru.¹⁰ Na grobu mu stoji natpis:

*Ovdje počiva
Don Marijan Kelava
dugogodišnji župnik,
biskupski konzistorijalni
savjetnik i generalni vikar,
13. VIII. 1870. - 25. III. 1934.
R. I. P.¹¹*

Na Zapisniku o ostavštini, 26. III. 1934. kućni je namještaj određen sestrama franjevkama.¹²

Dr. fra Ivo Bagarić o don Marijanu donosi ovaj biografski sažetak: «Ne bi bilo pravedno zaboraviti još jednog svećenika, župljanina ove župe: *Don Marijana Kelavu*. Rođen je 13. kolovoza 1870. u Roškom Polju; odatle se obitelj preselila u Bukovicu. Za svećenika je ređen 29. lipnja 1897. Službu župnika u Nevesinju i Studencima časno je obavljao punih 20 godina. Kao ugledan i cijenjen svećenik od 1919. do 1934. bio je na dužnosti u upravi Mostarsko-duvanjske biskupije; obavljao je dužnost generalnog vikara i savjetnika biskupa Mišića. Umro je u Mostaru 26. ožujka 1934.»¹³

Biskup Mišić o don Marijanu Kelavi

Dne 26. IV. 1934 Mostar umro preč. gosp. Don Marijan Kelava konsistorialac i gener. Vikar. Vrlo dobar svećenik. Rodio se u župi Roškopolje, otac mu je preselio u Bukovicu. Ovdje uzrasto. Pokojni o. Petar Kordić franj. poslao ga za franjevce na Brig. Radi zdravlja ostavio Brig. Kasnije isti o. Kordić spremio ga u Travnik. U Travniku svršio gimnasiju u Sarajevu bogosloviju. Služio ko kapelan u Konjicu kod o. Blage Babić. Posto župnik u Nevesinju. Iz Nevesinja došo u Studence. Svuda bio revan i savjestan. Konsistorialac posto 12. XII. 1919. Umro 26. IV. 1934. R. i P. Župni stan u Studencima izgradjen je trudom preč. Don Marijana Kelave. Sprovod pokoj. Kelave bio je izvanredan. Što redovnika, što vanjskih svećenika bilo je u sprovodu više nego 50 – pedeset. Misu s. i sprovod, govor - odslužio je preuzv. Ordinarij. Govore na groblju o. Jerko Boras i Dr. Čule Pero!¹⁴

***

Miško Luburić o don Marijanu Kelavi

"... Mjesto nije prihvaćeno i onda se pošlo na ono mjesto gdje je danas crkva. On je i to mjesto razgledao i na koncu upitao: Tko je za ovo mjesto a tko protiv? Javilo se tri dijela od skupljenoga svijeta za to mjesto. I tako je on onda odlučio da se osniva središte župe ovdje. Kad se Biskup vratio u Mostar, dao je dekret da ide u Studence i osniva župu. Fratar je vratio dekret, nije ga htio primiti govoreći da se ne može poduzeti rada i da neće. Pa onda šalje drugoga, pa trećega, pa je tako sedam fratara vratilo dekrete Biskupu i nisu htjeli poći u Studence, navodno da nisu sposobni poći na - što se kaže - голу ledinu i podizati iz temelja i kuću i crkvu. A to ti je, dragi moj, bila isprika i time se branilo jer fratri nisu htjeli oduzimati Studence od Humca. To je glavni problem

---

¹⁰*Matica umrlih župe sv. Petra i Pavla u Mostaru*, br. 44/1934. Uzrok smrti navodi se *apoplexia* (moždani udar).

¹¹*Don Marijan Kelava*, u: CnaK, 3/1994., str. 11.

¹²ABOM, *Zapisnik*, od 26. ožujka 1934. Biskup je Čule naknadno dopisao: "N. B. Pok. Kelava oporučno ostavio sav namještaj Školskim Sestrama uz obvezu, da mu uređuju grob. Sestarska predstojnica S. Gertruda Neuwirth prodala tu ostavštinu dr. Petru Čuli, koji je stanovao zajedno sa Kelavom, jer Sestrama te stvari nisu služile."

¹³I. BAGARIĆ, *Duvno. Povijest župa duvanjskog samostana*, Duvno, 1989., str. 94. Isti navod u: Bukovica, b. g., str. 36. Točan je podatak smrti 25. ožujka, ne 26.

¹⁴A. MIŠIĆ, *Chronica biskupije*, str. 241. Biskup je promašio cio mjesec. Dva puta piše da je Kelava umro 26. IV., a umro je 25. ožujka 1934.

bio. Ovo nije bilo govoreno, ali je to bio glavni razlog što su se dekreti vraćali. A Biskup je mome ćaći bio rekao: Onaj svećenik koji će u Studence doći, tebi će se javiti i ti ćeš sve znati. Međutim, prošla nedjelja dana, nitko se ne javlja. I tako moj ćaća opet ode u Mostar da ispita kod Biskupa što je. A Biskup mu reče: 'Moj Ivane, evo došlo vrijeme da me neće fratri da slušaju. Sinko, sedmorici sam dao dekrete da idu u Studence i da grade kuću i crkvu u novoj župi, i svi su mi vratili dekrete, jer da nisu u stanju oni to činiti. Nije, bolan Ivane, da on to nije u stanju, jer bi ljudi sigurno radili, nego oni bi ovo osnivanje župe rada razbiti iako su oni o osnivanju župe prvi govorili. I, eto, došlo vrijeme, i sada neće, ispričavajući se da nije sposoban graditi.

Nego slušaj. Bi li ti jamio vanjskoga svećenika?

Upita ga pokojni ćaća: A što je to vanjski svećenik?

Kaže Biskup: To je ovaj što vi zovete pop.

A zna li on Misu govoriti? upita moj ćaća.

Zna – reče Biskup.

Pa daj ti meni svećenika, što me briga što nije pratar.

E kad ćeš ga ti primiti, ja ne znam kako će on biti, ali mislim da će biti dobar, evo ti pismo i hajde u Nevesinje don Marijanu Kelavi.

I uzme moj otac pismo od Biskupa. Niti je kad bio u Nevesinju, niti zna gdje je Nevesinje, niti zna gdje je župnik, niti išta zna tamo. I sad se zamislio što će učiniti. Imao je onda u Mostaru poznata agu. I pođe k njemu da mu on nađe nekoga fijakerdžiju koji bi ga odvezao u Nevesinje i koji ga u putu ne bi ostavio niti okrao. I idući tako putem od rampe stare željezničke stanice prema hotelu Neretvi, onom ulicom jaši jedan čovjek na jednom konjčiću, nije veliku, ali tako ljut da mu sve frca kamen i kazdrma ispod kopita. A ovako po strani stoje tri čovjeka i gledaju ga. Pa kad on projaha pokraj njih, jedan će: 'Eh dobro ti je dumo nevesinjski razbanio svoga putka.' Kako to taj reče, upita ga moj ćaća: A tko je to? Reče mu taj: To je don Marijan Kelava, župnik u Nevesinju. A ja odmah za njim gledam gdje će sjašiti i unići u han, i svrnu on u jedan han. A ja sam tako za njim žurio da ga ne izgubim iz vida, da sam sve gurao one prolaznike koji su kraj mene prolazili, nastavlja moj ćaća. I svrne on u jedan han, a hanovi su bili štale u kojima je bilo sijeno i tamo se dovede konj, priveže se, kupi se sjena na kile za konja, dade se konju i konj jede dok se u gradu obavi posao. Tako su u ta doba ljudi radili. Kad je i don Marijan sve to u hanu obavio, ja sam ga tako čekao da je morao kraj mene naići. I kad je naišao, pozdravimo se. I ja ga odmah upitam je li on don Marijan Kelava, župnik u Nevesinju?

Jesam, kaže on.

I ja iz njedara izvadim pismo i dadnem mu. On pročita pismo i kaže mi da idem u Biskupiju i da ga čekam do jedanaest sati, da ne može prije doći jer ima posla u gradu. A u 11 sati svakako i ja moram navratiti k Biskupu pa ćemo se onda tu porazgovarati. Meni drago, priča pokojni ćaća, jer ne moram ići u Nevesinje. I u 11 sati dođe on i pođemo k Biskupu. Biskup mu kaže kako mu je sedam dekreta vraćeno pa sada nudi njemu da on pođe za župnika u Studence jer ga oni rado primaju, a ja ću nekoga drugoga onda spremati na Vaše mjesto. I don Marijan pristane."¹⁵

---

¹⁵A. LUBURIĆ, *Osnivanje župe Studenci 1908. po kazivanju Miška Luburića*, (snimljeno i prepisano), ABOM, 1984.